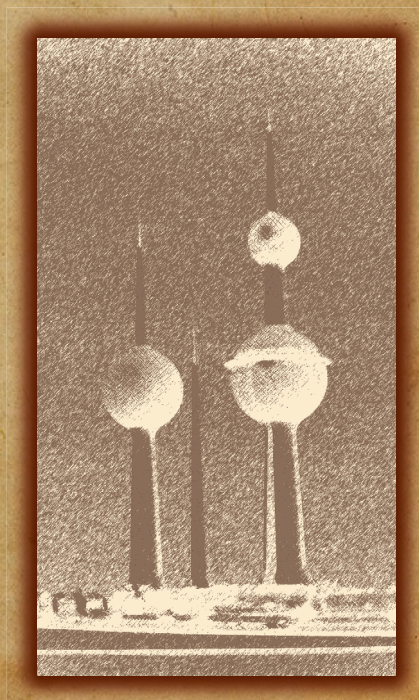

Ladislav
Chrobák
Historiky z mého
života a cest

**Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.,
emeritní profesor Karlovy Univerzity**
(nar. 1927 v Hrabyni)

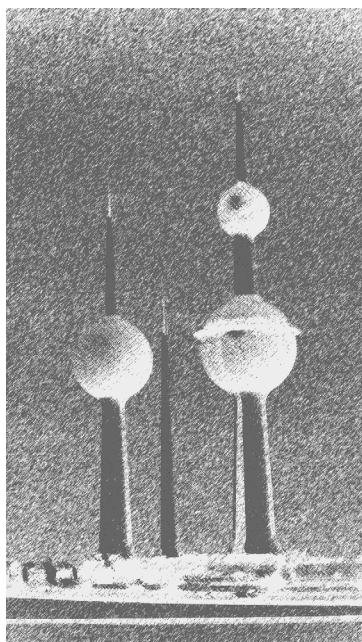
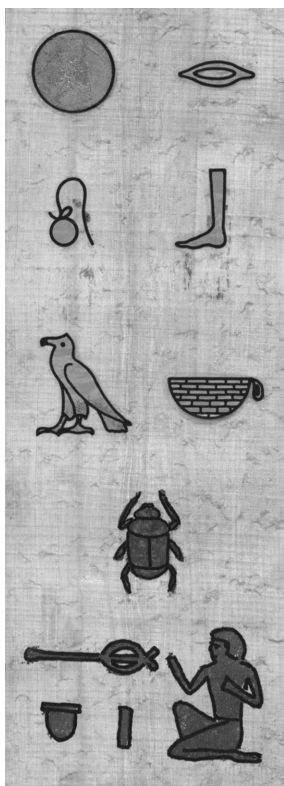
Promoval v roce 1951 na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Po ročním pobytu na interní klinice profesora Karla Bobka v Plzni pracoval od roku 1953 až do roku 2009 jako internista a hematolog na Lékařské fakultě UK a ve Fakultní nemocnici v Hradci Králové, kde založil a vybudoval oddělení klinické hematologie. Doma i v cizině je znám svými četnými odbornými pracemi a monografií o paroxyzmální noční hemoglobinurii. Po tři funkční období zastupoval Československou a pak Českou hematologickou společnost v Mezinárodní hematologické společnosti a po dvě funkční období byl konzultantem pro hematologii ve Světové zdravotnické organizaci (WHO). Po revoluci byl proděkanem pro zahraniční styky na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové.

Z jeho učebnice Propedeutika vnitřního lékařství, která vyšla poprvé v roce 1976, byla přeložena i do angličtiny a je opakovaně vydávána až do současnosti, studovaly generace studentů a lékařů. V šedesátých a osmdesátých letech byl na žádost Kuvajtu třikrát vyslán do tohoto emirátu jako expert a při svém posledním pobytu tam působil jako řádný profesor hematologie a vedoucí hematologického oddělení. Působení českých a především hradeckých lékařů v Kuvajtu zachytil spolu s Jiřím Štěpánem v monografii Královéhradečtí lékaři v Kuvajtu. Širší veřejnosti je pak znám svými Medicínskými historkami z Královéhradecka, vydanými společně se Svatoplukem Kášem.

Za jeho odbornou činnost se mu dostalo mnoho poct, čestných členství odborných společností domácích i zahraničních. Obdržel zlatou medaili za zásluhy o Slovenskou lékařskou společnost, zlaté medaile UK a Lékařské fakulty UK v Hradci Králové i další medaile a ocenění. Je nositelem Ceny J. E. Purkyně, nejvyššího ocenění České lékařské společnosti J. E. Purkyně.

Ladislav
Chrobák
**Historiky z mého
života a cest**

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

HISTORKY Z MÉHO ŽIVOTA A CEST

© Grada Publishing, a.s., 2011

Cover Design © Grada Publishing, 2011

Obrazové podklady na obálku poskytl autor.

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 4545. publikaci

Odpovědná redaktorka Šarlota Pokorná

Sazba a zlom Šarlota Pokorná

Počet stran 104

1. vydání, Praha 2011

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-247-4011-9 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-7158-8 (elektronická verze ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-7159-5 (elektronická verze ve formátu EPUB)

Obsah

Úvod	9
Moje útlé dětství	11
Návštěva obecné školy a vypůjčený prvnáček	12
Gymnazijní studia	13
Totální nasazení a můj útek	14
Nehonorovaný suplent přírodopisu a mé rozhodnutí studovat medicínu	17
studium medicíny	18
Můj sňatek	21
Přidělení na interní kliniku v Plzni	22
Přestup na interní kliniku Vojenské lékařské akademie v Hradci Králové	24
Lékařem ve cvičném prostoru na Šumavě	26
Mé zaměření na hematologii	28
Kongres Evropské hematologické společnosti ve Štrasburku	30
Pozvání k pobytu v ústavu hematologie ve Štrasburku	31
Francouzsko-československý hematologický den v Paříži	33
Kuvajt	34
Vysílání českých lékařů do Kuvajtu	37
První pobyt v Kuvajtu (1968–1971)	38
Má odborná činnost konzultanta Ministerstva zdravotnictví Kuvajtu za prvního pobytu	39
Doprava v Kuvajtu a příhody s tím spojené	44
Cesty do Iráku	49
Další příhody z prvního pobytu v Kuvajtu	53

Druhý pobyt v Kuvajtu (květen a červen 1981)	55
Profesorem hematologie na Lékařské fakultě Kuvajtské univerzity (1982–1984)	56
Jak mohlo dojít k mému vyhoštění z Kuvajtu.	60
Účast na zahraničních kongresech a konferencích	62
Česty do Rakouska a hodný výpravčí	63
Četné příhody na cestě na mezinárodní kongres v Istanbulu	67
Kongres v Sarajevu	73
Kongres v Mnichově a získání pořadatelsví 2. Mezinárodní konference Evropy a Afriky (ISH-EAD) pro Československo.	75
Konference v Londýně a vejce s majonézou na mém saku.	76
Kongres ve Stockholmu a obtíže s vízy	78
Konference v Barceloně, kde mne vítaly vlajky dvou států.	79
Nevydání víza generálnímu sekretáři Izraelské hematologické společnosti a s tím spojené následky	81
Kongres v Belgii, na který jsem málem nevyjel	82
Účast na kongresech a konferencích v Maďarsku a obtíže s předáním diplomu čestného členství	84
Cesta na kongres v Baku a návštěva Tbilisi.	85
Cesta se studenty do Leningradu	88
Návštěva Ermitáže	91
Výstava faraona Tutanchamona	92
Piskarevský památný hřbitov	93
Moje příhody při cestování letadlem	94
Můj vztah k výuce	98
Vybraná data o autorovi	101

Věnováno mé ženě Haně

Hieroglyficky jméno autora

aneb chrobák (scarabeus – v Egyptě posvátný brouk) a povolání lékaře

*(originál je na pravém papyru, pochází z umělecké dílny muzea
v Káhiře jako dar pro autora)*

د، لاديسلاف كروباك

Jméno autora v arabštině, jak je uváděno na dokumentech v Kuvajtu

Úvod

Při třídních schůzkách nebo jiných setkáních jsem byl při vyprávění příhod ze svého života opakovaně vyzván, abych je publikoval. Tato útlá publikace vznikla jako reakce na uvedená přání. Některé historiky v ní obsažené jsou úsměvné a humorné, jako například požadavek, abych emigroval do bývalého Sovětského svazu, vyslovený za zvláštních okolností. Příhoda, kdy jsem byl jako vedoucí folklórního souboru ze Sarajeva jedoucí na družební návštěvu oficiálně vítán na letišti v Baku před nastoupeným slavným ázerbájdžánským souborem písní a tanců, kdy celý uvítací ceremoniál snímala televize. Byly však i příhody, které jsem prožíval se strachem a tlukoucím srdcem, když jsem například po záboru „Sudet“ Němci jako primán tajně přecházel bez příslušného dokladu po železničním mostě přes řeku Odru, abych se z bydlíště rodičů dostal k dědečkovi na české straně a mohl pokračovat v gymnazijních studiích v Ostravě. Některé historiky jsou z mého pobytu v Kuvajtu, kde jsem pracoval nejdříve jako konzultant kuvajtského ministerstva zdravotnictví a později jako profesor na nově zřízené lékařské fakultě Kuvajtské univerzity. Výjimečně jsou v publikaci obsaženy i zážitky, které by byly snad spíše vhodné do průvodce, jakými byla návštěva Babylonu, avšak s některými neočekávanými překvapeními, nebo návštěva Samarry se Zlatou mešitou, kterou se mi tehdy podařilo za zvláštních okolností i vyfotografovat v celé její původní kráse dříve, než byla za současné pohnuté situace v Iráku zcela zničena.

Přeji čtenářům, pokud se jim publikace dostane do rukou, aby je potěšila. Tím splní svůj účel.

Ladislav Chrobák

*M*oje útlé dětství

Moji rodiče se poznali, když navštěvovali v Moravské Ostravě tenkrát nepovinnou čtvrtou třídu tzv. měšťanské školy a pak obchodní školu. Tatínek denně docházel do školy pěšky z poměrně vzdálené rodné obce Paskova. Absolvování obchodní školy bylo tehdy poměrně dost ceněno, protože maminka se až do provdání stala účetní města Ostravy a tatínek se ve svých dvaceti třech letech stal vedoucím prodejny Budoucnost v Hrabyni, mariánském poutním místě ve Slezsku v blízkosti Opavy. V Hrabyni jsem se také narodil. Své rodné místo jsem však nepoznal, protože tatínek s maminkou se přestěhovali záhy do Paskova, kde se tatínek osamostatnil a otevřel si malý krámk se smíšeným zbožím. Můj porod neproběhl pro maminku bez komplikací, a když po roce znovu otěhotněla a narodila se moje sestřička Božena, vzali si mne babička a dědeček z maminciny strany k sobě, aby mamince pomohli. U babičky a dědečka jsem prožíval své nejtěšnější dětství, milován babičkou, které jsem říkal maminko, podobně jako jsem dědečkovi říkal tatínku. Dědeček byl původně soustružníkem ve Vítkovických železárnách, a to až do doby, kdy mu při obrušování železné součástky střešina poranila oko a práci soustružníka dále nemohl vykonávat. Železářny se o něho postaraly, a tak se stal vrátným v mostárně železáren. Bydleli s babičkou v Hrabůvce, dnešní součásti Ostravy, v tzv. Nové Kolonii, kterou Vítkovické železářny postavily pro své zaměstnance. Byla to na svou dobu výstavná kolonie, kterou se železářny chlubily před zahraničními návštěvníky. Když mi bylo tři a půl roku, vzali si mne rodiče domů. Přejít nebylo pro mne snadný. Pro dítě nebylo jednoduché vyrovnat se s novou situací. Zatímco maminka si mne záhy získala svým láskyplným shovívavým přístupem, s tatínkem to bylo zpočátku horší. K babičce a dědečkovi jsem pak jezdil jen na kratší pobyty, na které jsem se vždy moc těšil, mimo jiné proto, že dědeček mi před spaním vyprávěl pohádky. Jeho osobitý způsob vyprávění provázený barvitými přirovnáními se mi do té míry líbil, že jsem v dětství žádnou pohádku nedočel prostě jen proto, že neodpovídala dědečkovu vyprávění. A tak prvními pohádkami, které jsem četl, byly v kvartě Pohádky bratří Grimmů v němčině. Ty jsem však již četl za jiným účelem.

Návštěva obecné školy a vypůjčený prvňáček

Počátkem třicátých let, v době nastupující hospodářské krize, potkalo rodinu neštěstí. Tatínek byl při havárii hasičského auta těžce zraněn a v důsledku dlouhodobého léčení přišel o svůj krámek. Následovalo období, kdy byl bez zaměstnání, a to až do doby, kdy získal práci pomocného dělníka na stavbě s velmi nízkým platem. Žili jsme tehdy velmi skromně, i petrolejová lampa se rozsvěcovala teprve tehdy, když už bylo pokročilé šero, přestože v bytě byla možnost elektrického osvětlení. Hlad jsme však se sestrou nikdy nezakusili.

Krátce po tom, co jsem začal v Paskově chodit do první třídy, kde rodiče tehdy bydleli, přišel od strýce, v té době učitele v Oldřichovicích na Těšinsku, dopis. Strýc se v něm obracel na rodiče s prosbou, zda bych nemohl navštěvovat první třídu v Oldřichovicích, aby byl splněn počet šesti dětí, nutný pro otevření prvního oddělení tamní české dvojtřídky. V místě byla rovněž polská škola a zápasilo se o každé dítě. Rodiče, byť ne s nadšením, byli připraveni vyhovět strýcově naléhavé prosbě. Od mého strýce, který byl školskými úřady vysoce hodnocen za svou učitelskou činnost a za úsilí věnované rozvoji základních českých škol na Těšinsku, to byl mimořádný a oceněný čin. Vždyť byl teprve krátce ženatý a mé sestřenici Milušce nebyl ještě ani rok. Mé dvacetileté tetě Martě pocházející z Liptovského Mikuláše tak přibyla navíc ještě péče o prvňáčka. Její krásná slovenština mne natolik ovlivnila, že jsem již ve čtvrté třídě obecné (základní) školy přečetl první slovenskou knížku a slovenština mi zůstala blízká po celý život. Teta byla ke mně velmi milá, shovívavá a pečlivě se o mne starala, takže po domově jsem nezatesknul. Až do své smrti byla pro mne víc než pouhou tetou, stejně jako já pro ni víc než pouhým synovcem.

Ke strýci mne tenkrát vezl dědeček na kole. První třídu jsem tak vychodil v Oldřichovicích. Byl to v té době kraj chudý, a tak jsem musel chodit do školy, pokud neuhodila zima, bos s knížkami nikoliv v brašně, ale pod paží, aby se synek „kierownika“ (řídícího učitele) v ničem nelišil od ostatních dětí. Viděl jsem tehdy, jak v dřevěné chaloupce mého spolužáka si obilí z chudého políčka mleli na mouku na žernovu (dva ručně otáčené mlýnské kameny s horním kamenem s otvorem ve středu, do toho se sypalo obilí, které bylo mezi kameny drceno

na mouku). V době, kdy jsem byl v Oldřichovicích, tatínka zaměstnal jeho mladší bratr, který se stal drogistou. Tatínek dálkově absolvoval školu pro drogisty a byl pak strýcem zaměstnán jako vedoucí filiálky nejdříve v Petřvaldě na Moravě a pak v Polance nad Odrou. V domě, ve kterém jsme v Petřvaldě bydleli, měl pekařství pan Tyleček. Za raní roznášku rohlíků jsem dostával tři rohlíky, které byly pro mne a pro sestru pochoutkou na snídani. Obecnou školu jsem pak vychodil u rodičů, pátou třídu v Polance nad Odrou.

Gymnazijní studia

Na obecné škole jsem prospíval dobře, a tak jsem po skončení páté třídy obecné školy složil přijímací zkoušku na klasické gymnázium v Ostravě, do kterého jsem dojížděl z Polanky nad Odrou, kde tatínek pracoval jako vedoucí drogerie svého bratra. Na podzim roku 1938 došlo k připojení Polanky k Německu a obec se tak octla v zabraném území. Po nějakou dobu jsem mohl dojíždět na propustku do školy v Ostravě přes nově vzniklou hranici. Propustku jsem si musel vyřídit na příslušném německém úřadě ve Svinově sám. V té době jsem se dokázal domluvit v základních věcech německy, když tatínek vyho-
věl v páté třídě mé prosbě, abych mohl navštěvovat soukromé hodiny němčiny. Zapůsobil tu na mne projev prezidenta republiky T. G. Masaryka na začátku školního roku, kdy nás nabádal ke studiu jazyků slovy: „Kolik cizích jazyků znáš, tolikráté jsi člověkem.“ Po čase však Němci zrušili platnost propustek pro školáky. S tlukoucím srdcem jsem tehdy ilegálně přešel ve Svinově po železničním mostě přes řeku Odru na české území, které se stalo po 15. březnu 1939 Protektorátem Čechy a Morava, a bydlel jsem pak u dědečka v Hrabůvce. K mému pobytu v primě se váže událost, která nevymizí z mé paměti. Rodičovské sdružení poskytlo finanční částku, ze které byly nemajetným studentům s výtečným prospěchem – jak bylo uvedeno v ročence gymnázia – za-

koupeny lístky do ostravské opery na představení Smetanovy Libuše. Mezi vybranými žáky jsem byl i já, jako primán. Závěrečná slova Libušina proctoví: „Můj drahý český národ nikdy neskoná, on pekla hrůzy překoná,“ jsme vyslechli všichni ve stoje a společně s celým souborem herců, kteří se shromáždili na jevišti, jsme zazpívali národní hymnu Kde domov můj. Bylo to mohutné vzepětí národního sebevědomí. Další představení Libuše Němci zakázali.

Rodiče po záboru Polanky optovali a přestěhovali se do Hodslavic. Po návratu domů jsem ve studiu pokračoval v sekundě na nově otevřeném reálném gymnáziu ve Frenštátě pod Radhoštěm až do poloviny tercie, kdy gymnázium zrušil tehdejší říšský protektor von Neurath, podobně jako zrušil všechna gymnázia otevřená v okleštěné republice po záboru Sudet. Většina studentů přešla pak na reálné gymnázium ve Valašském Meziříčí, na které jsem chodil až do septimy.

*T*otální nasazení a můj útěk

Naše studium bylo začátkem septimy přerušeno nařízením, podle kterého jsme byli odvedeni do útvaru technické pomoci (Technische Nothilfe). My, studenti ze dvou tříd gymnázia ve Valašském Meziříčí, studenti z gymnázia v Prostějově a v Brně, jsme byli nasazeni na zahazování kráterů, které vznikly po náletu spojeneckých letadel na letiště v Prostějově. Nebylo nám ještě osmnáct let, a tak jsme podle dohody s protektorátní vládou nemohli být nasazeni na práci mimo území protektorátu. Prodělali jsme v němčině pořadové cvičení, které vedl mladý fašistický poručík, odchovanec Hitler Jugend, který pro nás neměl jiné oslovení než „vy čeští svinští psi“ (Sie tschechische Schweinhunde). Přímý dozor na letišti měli nad námi staří němečtí vojáci, většinou Rakušané, kteří pro věk a zdravotní stav nemohli být nasazeni na frontě. Dozor nad všemi skupinami pak měl vrchní šikovatel (Hauptfeld-

webel – nejvyšší poddůstojnická hodnost v německé armádě) Blohm, hudebník a snad i hudební skladatel, který se k nám studentům choval slušně. Naším pracovním oděvem byla stará výstroj rakouské policie, takže jsme byli snadno identifikovatelní. Ke konci nasazení byli někteří z nás převeleni do trestního útvaru. Do práce jsme vycházeli ve čtyři hodiny ráno a vraceli se za soumraku. Naši dohlížitelé „staří rakouští tátové“, kteří bědovali, že mají syny na východní frontě, nás prosili, abychom se nesnažili utéct z pracoviště, že mají příkaz použít zbraně, a pokud by tak neučinili, že jim samotným by hrozila smrt zastřelením. Měli s námi soucit a dokonce nás do rozbřesku nechali spát v kráterech a budili nás, když se začalo rozednívat. Bylo úsměvné, když při potřebě stolice, stáli nad námi s puškou na rameni. Bydleli jsme nejdříve v kasárnách, ve kterých byli ubytováni i němečtí vojáci. Když se přiblížila fronta a letiště bylo přeměněno na bojové, odkud startovala letadla na frontu, kapacita kasáren nedostačovala. Byli jsme proto přesunuti do městské školy, která byla změněná na ubytovnu. Při pochodu městem jsme museli vždy zpívat. Když se fronta přiblížila natolik, že již bylo slyšet vzdálené detonace, domluvili jsme se jednou a na obvyklý povel „ein Lied!“ (zpívat) jsme zanotovali sokolskou: „V dáli duní boj a děla, kulometry chrlí zář, mnohý z nás již nevrátí se, rád dá život na oltář.“ Zpívali jsme z plných plic a z útvaru o více než sto pochodujících zněla tato píseň mohutně. V čele hrdě pochodoval Hauptfeldwebel Blohm, který nerozuměl slovům písně. Zajímavé byly reakce lidí na chodnicích. Někteří radostně přihlíželi, dokonce i zamávali, jiní se kvapně vzdalovali z obavy věcí příštích. Než jsme došli na ubytovnu, bylo tam již hlášení, že jsme zpívali sokolskou píseň s provokativním obsahem. Na bezprostředně svolaném nástupu jsme byli zahrnuti výhrůzkami. Od toho dne jsme již zpívat nemuseli a nesměli.

Blížící se fronta v nás vzbuzovala obavy, co se s námi stane. Hauptmann (kapitán) Pein, hlavní velitel celého nasazení, nám na ranním nástupu vyhrožoval: „Pokud byste se odvážili utéci a byli dopadeni, budete na místě zastřeleni jako zběhové.“ Přesto jsem se rozhodl uprchnout z nasazení. Civilní šaty nám neodebrali a mohli jsme je použít při občasném povolení vycházky. Využil jsem tuto příležitost a zabalené šaty ukryl v kroví u trati z Prostějova do Bedihoště. Trať vedla v blízkosti letiště. Když jsme příštího dne za šera odcházeli z letiště, skryl jsem se v jednom z kráterů na okraji letiště, které nebylo ohrazeno.

Když spolužáci odpochovali, na místě, kde jsem si schoval své civilní šaty, jsem se do nich převlékl. Pěšky jsem pak šel až do Nezamyslic, odkud jsem původně chtěl pokračovat vlakem do Valašského Meziříčí. Na nádraží v Nezamyslicích jsem se pohyboval, abych nebyl nápadný, mezi rodinami Němců, kteří tehdy odjížděli před blížící se frontou do Německa. Tu ke mně přistoupil příslušník německé polní policie a zeptal se mne, zda jsem nezahlédl mladíka tak asi mého věku oblečeného do uniformy, kterou mi popsals. Podle popisu jsem zjistil, že hledá mne. Měl jsem obavu, aby mě nechtěl legitimovat, a tak jsem předstíral ochotu spolupráce. Zeptal jsem se, kde bych to měl v kladném případě hlásit. Dokonalá znalost němčiny mne tenkrát zachránila, nepoznal, že nejsem Němec. Zároveň jsem zjistil, že jsem již hledán a že nemohu jet vlakem vzhledem ke kontrolám, které Němci konali ve vlacích. Ve stanici stál nákladní vlak. Obrátil jsem se na strojvedoucího, kterému jsem po pravdě vysvětlil svou situaci, a požádal ho, zda by mne nevzal do nákladního vlaku. Byla to odvaha nejen ode mne, ale i od něho, když ukázal na parní lokomotivu a řekl: „Vylez nahoru a skryj se.“ Topiči pak vše vysvětlil. Tak jsem se dostal do Valašského Meziříčí, odkud jsem pak pokračoval pěšky domů. Doma mne pak překvapení rodiče s radostí přijali, ale zůstat jsem tam nemohl. Schovali mě na seníku u sousedů. Již příštího dne po mém útěku se německá policie u rodičů doptávala, kde jsem. Tatínek se s předstíraným údivem a obavou v hlase ptal, co se mnou stalo, že jsem přeci v Prostějově, kde pracuji na letišti. Policista se tím spokojil a odešel. Došlo však ke komplikaci. Z furunklu na horním rtu se u mne vyvinula flegmóna tváře. Lékař se rozhodl, že musím do nemocnice, a tak jsem znovu putoval pěšky do Valašského Meziříčí. V nemocnici mne přijali, i když jsem pravdivě vysvětlil svou situaci. Dostával jsem pouze sulfonamid, antibiotika v té době nebyla, a lokálně na tvář „černou ichtyolovou masť“. Vše dobře dopadlo. Obrovské množství hnisu se spontánně vyprázdnilo. Německá polní policie, která přišla na kontrolu do nemocnice, pátrala, zda v nemocnici nejsou ošetřováni zranění partyzáni. Přijala vysvětlení o příčině mé hospitalizace a dále se o mne již nezajímala. Partyzánská činnost byla koncem války na Valašsku a v Beskydách značná.

Nehonorovaný suplent přírodopisu a mé rozhodnutí studovat medicínu

Nutno říci, že na střední škole jsem neměl vyhraněný zájem o studium některého oboru. Studium jazyků bylo pro mne koníčkem a zůstalo až do současnosti. Na střední škole jsme tenkrát měli od primy němčinu, od tercie latinu a od kvinty francouzštinu. Později jsem si doplnil angličtinu, ruštinu, italštinu a částečně arabštinu. Měl jsem zájem o historii, především starých kultur Egypta a Mezopotámie. Mým oblíbeným předmětem byla také matematika, ze které jsem jako jediný ze třídy maturoval jako z volitelného předmětu, protože jsem se na ni nemusel zvlášť připravovat. Když jsem při maturitní zkoušce skončil zadaný příklad, blahopřála mi předsedkyně maturitní komise, matematicka, slovy: „Takže máme nového kolegu. Jdete studovat matematiku, vidíte?“ Středoškolských profesorem jazyků jsem se stát nechtěl. Nelákaly mne ani inženýrské obory. Možná bych se byl býval dal spíše na studium historie se zaměřením na egyptologii. Nad mým pracovním stolem mám na pravém papyru napsané hieroglyfy své jméno. Je to dar od kolegyně, Egyptanky, který nechala zhotovit v egyptském muzeu v Cairu. V době, kdy jsem již byl vedoucím hematologického oddělení v Kuvajtu, poznala můj zájem o historii Egypta.

Jak jsem se dostal ke studiu medicíny? Již na obecné škole jsem od tatínka slyšel, že budu-li se dobře učit, rodina se uskromní, abych mohl studovat a stát se doktorem, to je lékařem. To ale nerozhodlo. Co tedy? Po válce bylo znovu otevřeno reálné gymnázium v Novém Jičíně, které mělo již před válkou posílit český vliv okolních vesnic proti německému charakteru města, které se po záboru stalo součástí Sudet. Ředitelem znovu otevřeného gymnázia se v roce 1945 stal náš profesor matematiky a fyziky z gymnázia ve Valašském Meziříčí. Ten se na nás studenty z blízkého okolí Nového Jičína obrátil s naléhavou žádostí, abychom přestoupili z gymnázia ve Valašském Meziříčí na gymnázium v Novém Jičíně tak, aby již prvním rokem po válce – byli jsme v oktávě – vyšli z nově otevřeného českého gymnázia v Novém Jičíně první abiturienti. Bylo nás šest, kteří jsme vyhověli jeho žádosti.

V oktávě se v hodinách přírodopisu přednášela nauka o člověku – somatologie. Na první hodinu přišel sám pan ředitel Pecha, pro svůj

hezký vztah k nám studentům byl velmi oblíbený. Hodinu zahájil slovy: „Vy mne znáte jako profesora matematiky a fyziky. Mám vám přednášet somatologii, ale z té si už ze střední školy nic nepamatuji. Druhého profesora přírodopisu ale nemáme, a tak přednášení somatologie zůstalo na mně.“ Na to se přihlásil můj spolužák Zdeněk Eliáš, se kterým jsem byl za války nasazen a který mne přemlouval, abych s ním šel na medicínu: „Pane řediteli, tady Láďa chce studovat medicínu, co kdyby to přednášel on?“ Ostatní spolužáci přitakali. Na to řekl pan ředitel, který mne znal z hodin matematiky: „Tak ty, Ladislave, chceš jít na medicínu? Tak dobrá, ty budeš somatologii přednášet a já si to za katedrou také poslechnu.“ Byl jsem zaskočen. Nedokázal jsem odporovat. A tak jsem se stal nehonorovaným suplentem. Předmět se nezkoušel a k všeobecné spokojenosti známka z přírodopisu byla o stupeň lepší než z matematiky. Spolužáci disciplinovaně naslouchali a já se na hodinu pečlivě připravoval. To bylo možné jen bezprostředně po válce, kdy převládala radost z nově získané svobody. Tak jsem se nakonec přiklonil ke studiu medicíny.

Studium medicíny

Na Lékařskou fakultu UK v Praze jsem nastupoval krátce po válce v roce 1946. K přijetí tenkrát stačilo maturitní vysvědčení. Vedení fakulty se však chtělo přesvědčit, jakou výpovědní hodnotu by měla psychotechnická zkouška a přijímací pohovor. Přijímací pohovory se konaly poprvé a pro zkušební komise nebyly dány žádné bližší pokyny. Otázky byly neobyčejně pestré a nelze říci, že nejpatričnější. Tak se komise například ptala, které pomníky jsou na Karlově náměstí, jak lze využít diferenciálního počtu pro stanovení rychlosti chemických reakcí, zda má moucha menstruační krvácení a podobně.

Já jsem byl přidělen ke komisi, jejímž předsedou byl biolog profesor Krajník. Při přijímacím pohovoru mi pan profesor Krajník položil první otázku: „Jistě jste sbíral kytičky?“ Popravdě jsem se v rozpacích přiznal, že ani moc ne. Následovala druhá otázka, vpravdě hodná univerzitního profesora: „Ale herbář jste si dělal?“ Znovu jsem přiznal, že nikoliv. „Hm, hm,“ poznamenal pan profesor a lehce pokyvoval hlavou. Hlavou mu jistě procházelo: „To bude úroveň studentů, kteří nám teď po válce přicházejí na fakultu.“ Padla další otázka: „Jak rostou jelenovi parohy?“ Jsi na vysoké škole, uvědomil jsem si, pan profesor jistě nechce slyšet, že je každoročně shazuje a že mu narostou nové. Zalovil jsem v paměti o formách růstu útvarů, jak jsem se tomu naučil při přednášení přírodopisu v oktávě. Bez zaváhání jsem prohlásil, že intersuscepce, to je dělením buněk i uvnitř rostoucích parohů, a ne apozicí, to je pouze na konci parohů, když mu mají do roka opět narůst. Pan profesor znejistěl, chtěl zřejmě slyšet jen to, že je každoročně shazuje. Po chvíli rozpacitého mlčení se obrátil na vedle sedícího profesora biologie Seklu, ale ten pouze pokrčil rameny a s podobnou reakcí se setkal i u druhého přisedícího. Nakonec v rozpacích prohlásil, že to tak podrobně nechtěl. Následovala otázka poslední: „Co víte o jaterních vývodech?“ Otázku jsem zodpověděl bez zaváhání i s uvedením latinských názvů vývodů, které byly uvedeny v závorkách v učebnici, ze které jsem přednášel v oktávě somatologii.

Nevím, jak nakonec znělo posouzení studenta – adepta medicíny, který, bohužel, nesbíral kytičky, ale otázku o jaterních vývodech by při rigorózu z anatomie zodpověděl na výtečnou.

Po předložení maturitního vysvědčení, splnění tedy po válce předepsané dvouměsíční pomoci v zemědělství, absolvování přijímacího pohovoru a psychotechnické zkoušky jsem se stal právoplatným posluchačem Lékařské fakulty UK v Praze. Studium probíhalo bez komplikací. Má dokonalá znalost němčiny mi umožnila studovat v němčině z anatomie ty kapitoly, kde chyběly české knížky nebo skripta. Po složení zkoušky z histologie a embryologie mi pan profesor Frankenberg nabídl, zda bych se nechtěl stát jeho asistentem. Zdvořile jsem se omluvil, neboť morfologické vědy se netěšily mému zvláštnímu zájmu. Řízením osudu se stalo, že právě morfologická věda, hematologie, se stala mým hlavním oborem. Nicméně zkouška ze vztahové teorie si zaslouží zvláštní pozornost.

V druhé polovině čtyřicátých let fyziolog profesor Vilém Laufberger vypracoval a v roce 1947 publikoval vzruchovou teorii, která mu vynesla uznání ve světě, hlavně v Sovětském svazu. Při zkoušce z fyziologie se však otázky ze vzruchové teorie staly obávanými a pro studenty často fatálními.

Onoho dne, kdy na otázku ze vzruchové teorie neuspělo za sebou hned několik rigorozantů, profesor Laufberger rozezlen, položil mi, dalšímu zkoušenému, otázku: „Co je to vlastně pamět?“ Následoval dovětek: „Jak byste to vysvětlil strejcům u piva?“

„Strýcům u piva?“ nesměle jsem špitl.

„Řekl jsem strejcům u piva,“ opakoval profesor a jeho hlas nabýval na síle.

Mně – Moravákovi – blesklo hlavou, že paměť je schopnost mozku poznatky uchovávat a zároveň v případě potřeby je rychle vybavovat, a tak jsem začal: „Tož paměť, sousedé, to je taková obrovská knihovna, do které náš mozek ukládá jako knihy do knihovny to, co si má zapamatovat. Zároveň však má dokonalý registr, podle kterého najde uloženou knihu rychle a spolehlivě“. „Výtečně! Báječně!“ zvolal profesor, vyskočil ze židle a oběma rukama bouchal do katedry. Následovala ovšem druhá otázka, a to na dietní léčbu diabetika. Začal jsem ze široka, že strava u diabetika se skládá z uhlovdanů, bílkovin a tuků, které je nutno ve správném poměru kombinovat. Profesor tento obecný výklad přerušil konkrétní otázkou: „Jak je to s aminokyselinami v chlebu?“ Tato „kniha“ nebyla v mé paměti uložena, a tak jsem se tázavě podíval na profesora. Ten po krátké pauze, k velkému úžasu a gaudiu studentů přítomných ve zkušební místnosti, prohlásil: „Vidíte, chápu. Otázka není jeho důstojná. Máte výtečnou“ ... a podal mi index, zatímco posluchárna bouřila.

Klinické předměty se již těšily mému zájmu. Do prvního semestru nás nastoupil velký počet, a tak jsme byli na klinické předměty rozděleni do tří center – do klinické nemocnice v centru na Karlově náměstí, do nemocnice na Bulovce a v Motole. Vzhledem k tomu, že má budoucí manželka bydlela v Košířích na Cibulce, přihlásil jsem se podobně jako ona do Motola. Mělo to své výhody. Počet studentů tu byl o něco menší a vyučovali nás vynikající učitelé – chirurgii tenkrát docent a později profesor Bohuslav Niederle, vynikající břišní chirurg a učitel, internu prvním rokem profesor Miloš Netoušek, další léta in-